

Een les in nederigheid

Vorige week hadden we 't over koorts en niezen. Vandaag blijven we in de medische rubriek en komen we twee mensen tegen, die beiden aan een huidziekte lijden. Ze hebben een behoorlijke koppigheid met elkaar gemeen.

Het eerste verhaal komt uit het Marcusevangelie, het einde van het eerste hoofdstuk, het tweede verhaal is dat van de Syriër Naäman, uit 2 Koningen 5.

Marcus 1: 40-45

Er kwam iemand naar hem toe die aan huidvraat leed; hij smeekte hem om hulp en zei, terwijl hij op zijn knieën viel: 'Als u wilt, kunt u mij rein maken.' 41 Jezus kreeg medelijden, stak zijn hand uit, raakte hem aan en zei: 'Ik wil het, word rein.' 42 En meteen verdween zijn huidvraat en hij was rein. 43 Jezus stuurde hem weg met de ernstige waarschuwing: 44 'Denk erom dat u tegen niemand iets zegt, maar ga u aan de priester laten zien en breng het reinigingsoffer dat Mozes heeft voorgeschreven, als getuigenis voor de mensen.' 45 Maar toen de man vertrokken was, ging hij overal breeduit rondvertellen wat er gebeurd was, met als gevolg dat Jezus niet langer openlijk in een stad kon verschijnen, maar op eenzame plaatsen buiten de steden moest blijven.

2 Koningen 5

1 Naäman, de bevelhebber van het Aramese leger, stond bij zijn koning in hoog aanzien en werd zeer door hem gewaardeerd, want de HEER had hem voor Aram een grote overwinning laten behalen. Maar deze grote krijgsman leed aan huidvraat. 2 Nu hadden de Arameeërs op een van hun strooptochten uit Israël een jong meisje meegevoerd, dat als slavin diende bij de vrouw van Naäman. 3 Zij zei tegen haar meesteres: 'Ach, kon mijn meester maar eens naar de profeet in Samaria gaan, die zou hem wel genezen.' 4 Naäman ging naar zijn koning en vertelde hem wat het meisje uit Israël had gezegd. 5 Daarop zei de koning van Aram: 'Ga erheen. Ik zal u een brief meegeven voor de koning van Israël.'

Dit is het eerste deel van het verhaal en dat is gelijk al zeer opmerkelijk. Naäman de Syriër (Aram = Syrië, de grote vijanden van Israël) staat in groot aanzien bij de koning van Syrië, omdat de HEER (de God van aartsvijand Israël) aan Syrië een grote overwinning had gegeven.

Het wordt ons hier pijnlijk duidelijk dat God niet altijd even toegeeflijk is aan zijn weerbarstig, uitverkoren volk. Bij de buit die Aram uit Israël had meegenomen zaten ook mensen, natuurlijk. Die werken als knecht en dienst in het vijandelijke land, alhoewel de vijandschap wat gemilderd blijkt. De koning van Syrië blijkt héél gewillig om een brief te schrijven naar de koning van Israël, als zijn generaal maar genezen wordt!!

Naäman is een man van goud, zo blijkt. We lezen verder in 2 Koningen 5

Naäman ging op weg, met tien talent zilver bij zich, zesduizend sjekel goud en tien stel kleren.

9Naäman reed met zijn strijdswagen naar het huis van Elisa. 10 Elisa stuurde iemand naar buiten om hem te zeggen: **'Baad u zevenmaal** in de Jordaan, dan zal uw huid weer gezond worden en zult u weer rein zijn.' 11**Kwaad ging Naäman weg. 'Ik had gedacht dat hij zelf naar buiten zou komen,'** zei hij. **'En dat hij de naam van de HEER, zijn God, zou aanroepen en met zijn hand over de aangetaste plek zou strijken, en zo de huidvraat zou wegnemen.** 12**Zijn de rivieren van Damascus, de Abana en de Parpar, soms niet beter dan alle wateren in Israël? Had ik me daarin niet kunnen baden om rein te worden?'** Verontwaardigd draaide hij zich om en ging weg. 13Maar zijn bedienden kwamen hem achterna en zeiden: 'Maar overste, als de profeet u een ingewikkelde opdracht had gegeven, had u die toch ook uitgevoerd? Dus nu hij tegen u zegt: **"Baad u, en u zult weer rein worden,"** moet u dat zeker doen.' 14 Hierop daalde Naäman af naar de Jordaan en dompelde zich daar zevenmaal onder, zoals de godsmann had gezegd. Zijn huid werd weer gezond, zo gaaf als de huid van een kind, en hij was weer rein. 15Toen keerde hij met zijn hele gevolg naar Elisa terug, maakte bij de godsmann zijn opwachting en zei: 'Ik wist wel dat er behalve in Israël in de hele wereld geen god is. Alstublieft, neemt u een geschenk van uw dienaar aan.' 16Maar Elisa antwoordde: 'Zo waar de HEER, in wiens dienst ik sta, leeft, ik zal niets aannemen.' En hoe Naäman ook aandrong, Elisa bleef weigeren. 17Toen zei Naäman: 'Als u werkelijk niets van uw dienaar wilt aannemen, wees dan zo goed mij twee muil-dierlasten aarde mee te geven. Ik verzeker u dat ik nooit meer offers zal brengen aan andere goden dan de HEER. 18Maar ik hoop dat de HEER mij het volgende zal willen vergeven: wanneer mijn vorst naar de tempel gaat om zich voor Rimmon neer te buigen, steunt hij altijd op mijn arm, zodat ik wel gedwongen ben me ook in de tempel van Rimmon neer te buigen. Ik hoop dus dat de HEER het mij zal willen vergeven wanneer ik me neerbuig in de tempel van Rimmon.' 19Elisa antwoordde: 'Ga in vrede.'

Ook eigenaardig, dit verhaal waar Naäman mee afkomt. Hij vraagt vergeving voor toekomstige zonden en de profeet Elisa lijkt er geen erg in te hebben...

Elisa wilde ook geen geschenken voor iets wat God had gedaan. Leek hem logisch, maar zijn knecht Gechazi leek er anders over te denken...

21Gechazi ging Naäman achterna, en toen Naäman hem zag komen aanrennen, sprong hij van zijn wagen en snelde hem tegemoet. 'Is alles in orde?' vroeg hij. 22'Ja,' antwoordde Gechazi. 'Alleen, mijn meester laat zeggen dat er zojuist twee jongemannen uit het bergland van Efraïm zijn aangekomen, leerlingen van de profetengemeenschap, en hij verzoekt u hun een talent zilver en twee stel kleren te geven.' 23'Met alle genoeg, 'antwoordde Naäman. 'Neemt u toch twee talent.' Hij stond erop dat Gechazi het geschenk zou aannemen en hij maakte twee pakketten, met in elk een talent zilver en een stel kleren, en gaf die aan twee van zijn knechten om ze voor Gechazi te dragen. 24Toen ze bij de stadswal aankwamen, nam Gechazi de pakketten van hen over en stuurde hij hen weg. De geschenken verborg hij in huis. 25Toen hij zich weer bij zijn meester meldde, vroeg Elisa: 'Waar ben je geweest, Gechazi?' 'Ik? Nergens,' antwoordde hij. 26Toen zei Elisa: 'Dacht je dat het me ontgaan was dat een zeker iemand van zijn wagen is gesprongen en jou tegemoet is gesnel-d? Is dit de manier om aan zilver te komen, aan kleren, olijfgaarden en wijngaarden, en aan vee en slaven en slavinnen? 27Moge de huidvraat van Naäman voor eeuwig op jou en je nakomelingen overgaan!' Gechazi verliet zijn meester, zijn huid schilferig en wit als sneeuw.

Naäman wil genezen worden en hij heeft er ook een beeld van in zijn hoofd van hoe dat ongeveer moet gebeuren. We weten graag een beetje wat er ons te wachten staat. We zoeken op wat een kijkoperatie juist betekent of hoe een ruggenprik wordt gezet. Zo had Naäman zich ook al een en ander voorgesteld. Hij zou bij de grote profeet Elisa aankomen. Die zou met hem spreken, hem aanraken met zijn goddelijke handen en op die manier kon Naäman met gezonde huid terugkeren naar zijn huis en zijn vaderland om daar weer zijn hoge positie in te nemen, maar nu in gezonde toestand.

Hij was een paar eeuwen te vroeg geboren. In het verhaal dat Marcus brengt, over Jezus, gebeurt exact wat Naäman wilde. Jezus krijgt medelijden, steekt zijn hand uit, raakt de man aan en zegt: ik wil het, word rein. En de man is genezen.

De man was blijkbaar, net als Naäman, alleen maar in de genezing geïnteresseerd en veel minder in Jezus, want hij sloeg Jezus' waarschuwing om te zwijgen direct in de wind... Misschien daarom dat Jezus niet allen genas, omdat veel mensen alleen uit waren op de wonderen en geschenken voor zichzelf en Jezus voor het overige gewoon negeerden...

Jezus zegt aan de man: "word rein".

Het is een term met een zekere dubbelheid en een zekere geladenheid. De man is ziek en onrein. Hij had een onreine ziekte. Bij "rein" denk je ook aan een rein hart. In zekere zin mag je dat zo interpreteren, maar ook niet helemaal. Vrouwen die hun maandstonden hebben, zijn volgens de bijbel ook onrein, terwijl daar niets zondigs achter zit. We zullen ook in het verhaal van Naäman zien dat er een zekere relatie is tussen ziekte en zonde, maar dat die er ook niet altijd is. We moeten waakzaam zijn, wanneer we daarover spreken, niet in het ene, maar ook niet in het andere uiterste te vervallen. De boodschap hier is zeer genuanceerd.

Naäman was een succesvol militair. Hij stond in hoog aanzien bij de koning. In zekere zin had de koning zijn positie aan hem te danken.

Syrië, Aram, is een vijandig volk, maar blijkbaar kon de Heer, de God van Israël, ook voor hen wonderen doen. Zo had hij hun overwinning geschonken op de Israëlieten. Naäman geloofde dat. Hij geloofde in de kracht van die God en wanneer een dienstmeisje uit Israël (meegesleept als buit) hem vertelt over een godsmans, over Elisa, dan staan Naämans oren wijd open.

Hij wil natuurlijk écht genezen, want als hoge functionaris kun je het toch niet maken dat je daar staat met een verschrikkelijk ongezonde, witte, schilferige huid. Onze premier of onze koning of onze virologen zouden ook aan invloed inboeten, wanneer ze schilferig op het scherm zouden verschijnen. Drie maal wordt gesproken over het "verwijderen" van de ziekte, alsof het een operatieve ingreep betrof. Naäman had er blijkbaar veel voor over: naar een vijandig land gaan, een reis van een kleine 200 kilometer (in andere omstandigheden dan vandaag). Maar hij gaat. En zijn koning geeft hem een aanbevelingsbrief mee. Die wil ook zijn generaal gezond en wel terug.

Maar de reis valt tegen. De grote profeet Elisa laat zich niet zien. Hij stuurt een bode naar buiten om Naäman te zeggen dat hij zich moet baden in de Jordaan. De goede man is

gechoqueerd. Hij was gewoon dat de rode loper voor hem werd uitgerold, dat er geconcurrereerd werd om bij hem aan tafel te zitten of met hem te praten.

Ons koele gezondheidssysteem is ook zoiets waar meer en meer mensen last van hebben. In mondmaskertijd nog meer dan anders, natuurlijk. Je bent een nummer, een dossier, je krijgt een briefje mee voor de apotheker of voor een ingreep. Je krijgt een folder mee met informatie, of een website.

Het is niet te verwonderen dat de alternatieve geneeskunde aan populariteit wint. Ze bekijkt het geheel van de mens. Dat holistische vind ik persoonlijk ook terug in de bijbel. Het gaat niet alleen om symptomen. Het gaat ook om persoonlijk gesprek. Wie ben je? Waar ben je mee bezig? Jezus praat met mensen, krijgt medelijden, spreekt over hun moeiten en hun zonden, voelt hun geloof aan, kent hun verwachtingen. Er is ook aanraking. Het is een warme behandeling. Zoiets had Naäman ook voor ogen.

Maar voor Naäman was het anders.

De kern van het verhaal staat in het midden. Tussen het bevel om zeven keer te baden en de uitvoering van zeven keer baden, staat waar het over gaat:

' 11Kwaad ging Naäman weg. 'Ik had gedacht dat hij zelf naar buiten zou komen,' zei hij. 'En dat hij de naam van de HEER, zijn God, zou aanroepen en met zijn hand over de aangetaste plek zou strijken, en zo de huidvraat zou wegnemen. 12Zijn de rivieren van Damascus, de Abana en de Parpar, soms niet beter dan alle wateren in Israël? Had ik me daarin niet kunnen baden om rein te worden?' Verontwaardigd draaide hij zich om en ging weg.

Naäman mist nederigheid. Hij verwacht van mensen een bepaald protocol. Hij is niet gewoon om te luisteren. Hij kijkt bovendien neer op het land waar hij naartoe is gereisd voor zijn wonder. Hij acht de rivieren in Aram properder dan de Jordaan. Dit is alvast een grote les in nederigheid.

Hij krijgt niet alleen het bevel te baden, hij moet het ook zeven keer doen. Blijkbaar zit het probleem diep vanbinnen en vastgeroest. Hij moet het door zijn dienaren gezegd zijn dat hij beter toch zou luisteren naar de boodschap van de profeet. Er keert iets in hem om. Dat duwtje in de rug deed hem goed. En hij was teneinde raad. Hij kon zo toch niet terug naar zijn koning!

Eenmaal genezen, roept hij een belijdenis uit: Nu weet ik dat er nergens op aarde een god is, behalve dan in Israël. Dat zijn grote woorden voor een vijandig legeraanvoerder! Hij ontmoet Elisa en zijn knecht, als nederige dienaar. Hier zien we de dubbelheid weer van ziekte en onreinheid van het hart naar genezing en reinheid, nederigheid in dit geval.

We hadden het al even over alternatieve geneeskunde. In het Oosten heeft men altijd verklaringen die van binnenuit komen voor zaken die van buiten te zien zijn. Zo staat acne boven je neus voor problemen met boosheid of met je vader. Een kind dat op zijn tenen loopt, is een kind dat niet met de realiteit om kan enzovoort. Het is helemaal niet zo gek om je innerlijk en je uiterlijk met elkaar te verbinden.

De nederig geworden Naäman denkt al na aan hoe hij zijn geloofsbelijdenis in zijn thuisland in praktijk zal brengen. Hij vraagt om aarde mee te krijgen, grond van het heilig land. Maar help! Er schiet hem iets te binnen. Hij moet de koning altijd ondersteunen bij diens bezoek aan de tempel van Rimmon. Hoe kan hij nu nog een afgodstempel binnengaan? Hij zal het toch moeten doen, maar hij zegt oprecht dat hij de afgod niet aanbidt. En Elisa zegt: Ga in vrede.-

Vreemd, want onze God is er niet een van veel toegevingen, maar de intentie is kennelijk zuiver.

Dat dit verhaal echt over nederigheid gaat, dat krijgen we benadrukt, door een kleiner verhaal dat erachteraan geschreven werd. Elisa neemt geen geschenken aan voor iets wat God heeft gedaan. Maar Gechazi ziet zijn kans, gaat achter Naäman aan en toont een staaltje van sluwheid, van achterbaksheid en zucht naar rijkdom. En blijkbaar zit dat diep in hem vanbinnen, want wanneer hij Elisa tegenkomt, wordt hij geslagen met diezelfde witte schilferige ziekte.

Nederigheid...

De ander hoger achten...

Luisteren... misschien is dat voor ons wel het belangrijkste element van nederigheid. Luisteren naar God. Niet tot hem gaan om ons wonder te eisen,

Maar luisteren naar zijn woord. De tijd nemen om het te laten doordringen, omdat het groter is dan wij mensen.

Gods woord is altijd groter. Het heeft ons gemaakt.